

O b a s o u d y n i ž š í c h s t o l i c u z n a l y o b ž a l o v a n o u A. K. v i n n o u p ř e č i n e m n á s í l í p r o t i o r g á n u v r c h n o s t i p o d l e § 4, o d s t. 2 z á k. č l. X L : 1 9 1 4. Č i n u t o h o s e d o p u s t i l a t í m t o z p ů s o b e m : K d y ŝ b e r n í v y k o n a v a t e l M. Č. v p ř í t o m n o s t i s v ě h o p o m o c n í k a Š. J. a o b e c n í h o s t ř á ŝ n í k a c h t ě l z p ř í k a z u b e r n í h o ú ř a d u v T. p r o v ě s t i u M. B. ú s c h o v u j e h o v ě c í, z a b a v e n ý c h m u p r o d a ň o v ě n e d o p l a t k y, a o d n ě s t i j e n a o b e c n í d ů m, p ř í s k o č i l a o b ž a l o v a n á A. K. k Š. J. a v y r v a l a m u z r u k o u z a b a v e n ě h o u s l e. T y t o h o u s l e b e r n í m u v y k o n a v a t e l i a n i n a o p ě t o v n ě v y z v á n í n e v y d a l a a t í m z a m ý š l e n ý ú ř e d n í v ý k o n z m a ř i l a.

N e j v y š š í s o u d z m a t e č n í s t í ŝ n o s t o b ž a l o v a n ě z a m í t l.

Z d ů v o d ů :

S h l e d i s k a d ů v o d ů z m a t e č n o s t i p o d l e b o d ů 1 a), b) § 385 t r. ř. n a m í t á s t ě ŝ o v a t e l k a, ŝ e s e n e d o p u s t i l a n á s í l í a n i n e b e z p e č n ě h r o z b y p r o t i n i k o m u, o b z v l á š t ě n e p r o t i ú ř e d n í m u o r g á n u a ŝ e z a t a k o v ě h o n e m ů ŝ e b ý t i p o v a ŝ o v á n p o t u l n ý c i k á n J., k t e r ý p ř í v ý k o n u e x e k u c e b y l p ř í t o m e n ; c e l ý p ř í p a d ŝ e m ů ŝ e b ý t i p o v a ŝ o v á n z a p o u h o u n e p o s l u š n o s t v ů č i ú ř e d n í m u o r g á n u a m ů ŝ e b ý t i k v a l i f i k o v á n p o u z e j a k o u r á ŝ k a n a c t i, p r o k t e r o u v š a k n a s t ě ŝ o v a t e l k u o b ž a l o b a n e b y l a p o d á n a. P o d l e z j i š t ě n ě h o s k u t k o v ě h o s t a v u v š a k o b ž a l o v a n á p o m o c n í k u b e r n í h o v y k o n a v a t e l e M. Č. Š. J- o v i v y t r h l a z r u k o u h o u s l e, k t e r ě j m e n o v a n ý b e r n í v y k o n a v a t e l z p ř í k a z u b e r n í h o ú ř a d u v T. p r o d a ň o v ě n e d o p l a t k y z a b a v i l a Š. J- o v i k o d n e s e n í z a ú č e l e m ú s c h o v y o d e v z d a l a ŝ e n e u p o s l e c h l a v ý z v y b e r n í h o v y k o n a v a t e l e, a b y h o u s l e v y d a l a, p ř í č e m ŝ p r o h l á s i l a v m a ě a r s k ě ř e č i : » P ř í c h á z í t e s e m j a k o l o u p e ŝ n í c i, c h c e t e r a b o v a t ; o d t u d n i c n e o d n e s e t e.« T e n t o č i n s o u d y n i ž š í c h s t o l i c s p r á v n ě k v a l i f i k o v a l y j a k o p ř e č i n n á s í l í p r o t i o r g á n u v r c h n o s t i p o d l e § 4, o d s t. 2 z á k. č l. X L : 1 9 1 4, n e b o ŝ n á s í l i j e s t p o d l e z á k o n a d á n o i t í m, ŝ e z a b a v e n ý a d o d r ŝ b y o r g á n u p ř e v z a t ý p ř e d m ě t j e s t s i l o u a p r o t i v ů l i j e d n a j í c í h o o r g á n u v r c h n o s t i o d ě a t z d r ŝ b y o s o b y, k t e r ě ú ř e d n í o r g á n p ř í v ý k o n u e x e k u c e p ř e d m ě t t e n o d e v z d a l d o ú s c h o v y z a ú č e l e m d a l š í h o o p a t ř e n í. V t o m t o s m y s l u o b ž a l o v a n á t ě ŝ n á s í l í v y k o n a l a. D a l š í n á m í t k y z m a t e č n í s t í ŝ n o s t i, ŝ e c e l ý p ř í p a d z a v i n i l s á m b e r n í v y k o n a v a t e l M. Č., k t e r ý s e o b ž a l o v a n ě a n i n e l e g i t i m o v a l a j e n ŝ n e m ě l k ú ř e d n í m u v ý k o n u b r á t i j a k o p o m o c n í k y c i k á n y, ŝ e ú s c h o v a z a b a v e n ý c h h o u s l í, m a j í c í c h h o d n o t u n ě k o l i k a k o r u n, b y l a b e z ú č e l n á a ŝ e n e b y l o p o t ř e b n ě, a b y b e r n í v y k o n a v a t e l k t o m u t o ú k o n u p o u ŝ í v a l p o m o c n í k ů, j s o u b e z v ý z n a m n ě, k d y ŝ s t ě ŝ o v a t e l k a p r o t i z j i š t ě n í m o d v o l a c í h o s o u d u a n i s a m a n e t v r d í, ŝ e b e r n í h o v y k o n a v a t e l e M. Č. n e z n a l a a ŝ e n e v ě d ě l a, ŝ e j d e o ú ř e d n í v ý k o n, ŝ e ú s c h o v a z a b a v e n ý c h h o u s l í n e p a t ř í l a d o o b o r u p ů s o b n o s t i b e r n í h o v y k o n a v a t e l e a t e n t o ŝ e p ř e k r o č i l o b o r s v ě p ů s o b n o s t i, k d y ŝ h o u s l e c h t ě l v z í t i d o ú s c h o v y a k d y ŝ z a t í m ú č e l e m h o u s l e o d e v z d a l Š. J- o v i, k t e r ě h o p ř í b r a l j a k o p o m o c n í k a k s v ě m u ú ř e d n í m u j e d n á n í.

Čís. 5134.

Ú č e l i n s t i t u c e o d p o v ě d n ě h o r e d a k t o r a ; m ě ř í t k o p r o v z n i k a t r v á n í r e d a k t o r s k ě o d p o v ě d n o s t i p o d l e § 4 t i s k. n o v. (v y h l. č í s. 1 4 5 / 1 9 3 3).

Odpovědný redaktor nebyl zproštěn odpovědnosti za zanedbání povinné pozornosti ve smyslu § 4 tisk. nov. čís. 145/1933 sb. z. a n. tím, že byl vzat do trestní vazby, byl-li zároveň vydavatelem časopisu, a o tom, že jest mu trest nastoupiti, byl předem vyrozuměn.

(Rozh. ze dne 19. listopadu 1934, Zm I 1116/33.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromého obžalobce do rozsudku krajského soudu trestního v Praze ze dne 27. října 1933, pokud jím byla obžalovaná podle § 259 čís. 2 tr. ř. zproštěna z obžaloby pro přečin podle §§ 1 a 2 zákona na ochranu cti čís. 108/33 a pro přestupek podle § 4 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 Sb. z. a n., v doslovu čís. 145 z roku 1933, zrušil napadený rozsudek a věc vrátil nalézacímu soudu, by o ní v tříčlenném senátu znovu jednal a rozhodl.

Důvody:

Vzhledem k vývodům zmateční stížnosti je se zrušovacímu soudu zabývatí jen výtkami zmateční stížnosti, pokud čelí proti osvobozujícímu výroku i v příčině přestupku podle § 4 tiskové novely. Kmetský soud zjistil, mimo jiné, toto: Závadný článek byl uveřejněn dne 16. října 1932 v časopise »W.«, jehož odpovědnou redaktorkou je obžalovaná. V době od 21. září 1932 do 21. prosince 1932 byla obžalovaná v trestní vazbě, odpykávajíc si trest žaláře, uloženého jí pro zločin podle § 15 čís. 3 a přečin podle § 14 čís. 5 zák. na ochr. rep. Tato zjištění nejsou napadena.

Kmetský soud, přihlížeje k obhajobě obžalované, že jí trestní vazbou, do níž byla vzata téměř měsíc před uveřejněním závadného článku, bylo znemožněno, by při tom vykonávala funkci odpovědného redaktora, pokládá tuto okolnost za závažnou pro posouzení viny ve směru přestupku podle § 4 tisk. novely a dospěl k závěru, že nelze obžalované přičítati zavinění, pokud se týče redigování časopisu, že snad neučinila závčas nějaké kroky proto, by za její nepřítomnosti při redigování časopisu byla zastoupena jinou osobou, a že tu není zavinění v § 4 cit. zák. předpokládané a že proto není u obžalované dána ani skutková podstata přestupku podle § 4 tiskové novely po stránce objektivní.

Stěžovatel právem napadá tento právní závěr s hlediska zmatku čís. 9 a) a zřejmým poukazem též s hlediska zmatku čís. 5 § 281.

Účelem instituce odpovědného redaktora je, by hledíc k významu veřejného tisku v denním životě a k nebezpečí hrozícímu veřejnému pořádku, pokud by prošly do veřejnosti zprávy patřičně nekontrolované a zákonům se příčící, zjednána byla záruka, že vše, co se v tisku uveřejňuje, bylo přesně a bedlivě vhodnou, vrchnosti oznámenou a jí výslovně nebo mlčky schválenou osobou zkoumáno, by do tiskopisu nebyl pojat článek s hlediska trestního zákona závadný (srov. r. 3031 sb. n. s.). Po právu a na venek může platiti za odpovědného redaktora jen ten, ohledně něhož nastaly podmínky § 10 tiskového zákona, totiž, že osoba

určená za odpovědného redaktora byla státnímu zástupci a okresnímu úřadu bezpečnostnímu opovězena a byla bezpečnostním úřadem výslovně nebo mlčky schválena (r. 3016 sb. n. s.).

Úřadem schválený odpovědný redaktor musí zastávat své povinnosti vždy sám. Tuto povinnost nemůže svémocně přesunouti na jinou osobu. Nastane-li nutnost ustanoviti náhradníka, musí býti tato změna způsobem v § 10 odst. 3 tisk. zákona předepsaným příslušnému úřadu včas a řádně oznámena. Povinnost oznámiti tuto změnu ukládá zákon i odpovědnému redaktoru, nikoliv jen vydavateli (srov. § 11 tisk. zák.). Povinnost odpovědného redaktora ve smyslu § 4 (dříve 6) tiskové novely by tedy odpadla jen, kdyby i při použití potřebné péče bez jeho zavinění nepředvídatelnou a neodvratnou překážkou, n. př. náhlým těžkým onemocněním, živelní pohromou a pod. bylo mu znemožněno dostáti povinnosti redaktorské (č. 3016, 3031, 4051 sb. n. s.). Tomu na roveň je klásti, byl-li služební poměr odpovědného redaktora přerušen (suspensí) v době vyjití závadného čísla (č. 4704). Za porušení povinnosti odpovědného redaktora arci nezodpovídá, kdo byl sice oznámen úřadu jako odpovědný redaktor a uveden na periodickém tiskopisu jako takový, avšak o celém postupu ve skutečnosti nic nevěděl, na něm neměl účasti ani jej dodatečně neschválil (r. 3526). Případné potrestání odpovědného redaktora podle § 11 tisk. zákona zhladí sice jeho provinění porušení tiskového pořádku podle §§ 10, 11 tisk. zákona, nikoliv však trestný čin spáchaný zanedbáním dosud povinné péče podle § 4 tisk. novely (č. 3098).

Těmito zásadami je tedy dáno měřítko pro vznik a trvání redaktorské odpovědnosti podle § 4 (dříve 6) tisk. novely. V napadeném rozsudku se uvádí, že povinnou péči podle § 4 tisk. novely má určitá osoba nikoliv jen a již proto, že byla v době vydání závadné tiskoviny jako odpovědný redaktor ve smyslu § 10 čís. 2 tisk. zákona oznámena tiskovým úřadům a na listě obsahujícím fingoanou zprávu v této funkci uvedena, nýbrž především na tom základě, že jí tato povinná péče byla svěřena k tomu oprávněným a za to zodpovědným (srov. §§ 10 a 11 tisk. zákona) vydavatelstvem listu. Tato část důvodů převzatá (kuse) z rozhodnutí čís. 4704 sb. n. s., kde šlo o přerušení služebního poměru odpovědného redaktora suspensí, v souzeném případě nedopadá, ježto jde tu o překážku jinou, totiž vzetí do trestní vazby, nehledě ani k tomu, že obžalovaná byla nejen odpovědným redaktorem, nýbrž na závadném časopisu je uvedena též jako vydavatel a že podle sdělení státního zástupitelství je ohlášena jako vydavatel a nakladatel, což arci zmáteční stížností není vytýkáno.

Kmetský soud dospěl k závěru, že vzetí obžalované do trestní vazby je překážkou toho rázu, že jí tím bylo znemožněno vykonávati funkci odpovědného redaktora a že jí nelze přikládati nějaké zavinění ani v tom, že snad zavčas neučinila nějaké kroky, by po čas její nepřítomnosti byla při redigování časopisu zastoupena nějakou jinou osobou. Než zmáteční stížnost právem vytýká tomuto závěru právní mylnost (§ 281 čís. 9 a) tr. ř.), zároveň pak i neúplnost (§ 281 čís. 5 tr. ř.). Bylo na kmetském

soudu, by vzhledem k zásadám nahoře vytýčeným vyřešil otázku, zda v souzeném případě šlo o překážku nepředvídatelnou a neodvratnou, již bylo obžalované znemožněno dostáti povinnosti redaktorské. Právem uplatňuje zmateční stížnost s hlediska zmatku podle § 281 čís. 5 tr. ř., že kmetský soud nepřihlédl k okolnosti a ji vůbec nezhodnotil, že podle zjištění učiněných v protokolu o hlavním přelíčení ze spisu krajského soudu v Litoměřicích Tk 1823/29 byla obžalovaná vyzvána k nastoupení trestu (3 měsíců žaláře) usnesením z 18. srpna 1932, které jí bylo doručeno dne 23. srpna 1932, tedy skoro celý měsíc před vzetím do trestní vazby. Kmetský soud ve shodě s judikaturou (r. 3526 a 4704) správně sice uvádí, že i pro zodpovědnost odpovědného redaktora platí zásada ovládající trestní zákon a že zodpovědnost podle trestního zákona předpokládá zavinění pachatele. Než nelze pouštět se zřetele zvláštní povahu konkrétního případu, že obžalovaná — jak již uvedeno — byla zároveň redaktorkou a vydavatelkou časopisu, a nutno pečlivě zkoumati, zda nebyl obžalovanou, opomenuvší za těchto okolností postarati se včas o vhodnou náhradu, přímo vyvolán onen nezákonný stav, následkem něhož vyšel závadný článek bez řádné redaktorské kontroly.

Pokud se v rozsudku jaksi mimochodem činí zmínka o tom, že svědeckou výpověď Eduarda B-a je zjištěno, že obžalovaná před nastoupením trestu ho požádala, by v případě, kdyby nastoupila trest, postaral se o jiného redaktora nebo o zastavení listu a že mu tuto svoji žádost nově připomněla při návštěvě u ní ve věznici, míní tím patrně rozsudek vysloviti, že obžalovaná již tím učinila zadost své povinnosti redaktorské, takže jí nelze přičítati žádného zavinění. Než tato pouhá žádost na svědka, který podle své výpovědi neměl s časopisem nic společného a ani nevěděl, jak je redakce ustavena, zřejmě nemůže obžalovanou, jak nahoře dovozeno, vyviniti, když svědek, na věc zapomenuv, vůbec nic nezařídil, a obžalovaná, jak rovněž vysvítá z této svědecké výpovědi, se vůbec nestarala o to, zda žádosti její též řádně bylo vyhověno. Tvrzení pak obžalované v odvodu, že o spolehlivosti B-a byla úplně přesvědčena, je novotou.

Pokud pak jde o právní názor vyslovený v rozsudku, že z ustanovení § 12 odst. 3 tisk. zákona, že tudíž ti, kdož byli pro nějaký zločin vzati do vyšetřování, jsou po zákonu k odpovědné redakci nějakého periodického tiskopisu nezpůsobilými jen po ten čas, pokud jsou soudně střeženi nebo ve vazbě vyšetřovací, dlužno souditi, že smysl zákona nese se k tomu, že i po dobu trestní vazby pro zločin je redaktor nezpůsobilý k redigování časopisu, stačí uvésti toto: V § 12 tiskového zákona činí se způsobilost převzít odpovědnou redakci periodického tiskopisu závislou na tom, aby osoba úřadu za odpovědného redaktora navržená vyhovovala podmínkám v tomto zákonném ustanovení vytýčeným. Pro posouzení její zodpovědnosti podle § 4 (dříve 6) tiskové novely je však nerozhodnou pouhá okolnost, že na základě nepravdivých, tudíž podmínkám § 12 tisk. zákona nevyhovujících údajů byla ona osoba úřadem jako odpovědný redaktor schválena nebo že u odpovědného redaktora

řádně oznámeného a schváleného nastal později některý z důvodů § 12 tisk. zákona, činících ho nezpůsobilým k vedení odpovědné redakce a že bylo opomenuto učiniti o tom předepsané oznámení. To může mít v zápětí porušení tiskového pořádku podle §§ 10, 11 tisk. zák., nevyvíňuje však ještě tato okolnost sama o sobě odpovědného redaktora úřadem schváleného, pokud jde o jeho zodpovědnost podle § 4 tisk. novely. Nebylo tudíž třeba blíže zkoumati správnost zmíněného názoru kmetského soudu, pokud jím rozšiřuje důvody nezpůsobilosti k vedení odpovědné redakce v § 12 tisk. zák. vytčené. K tomu dlužno připomenouti, že rozsudek zjevně přehlíží, že obžalovaná byla též vydavatelkou časopisu, když vyslovil, že »bylo povinností vydavatele a nikoli obžalované jmenovati úřadu jinou způsobilou osobu«.

Čís. 5135.

Případy beztrestné kritiky jsou uvedeny v § 6 (1) zákona o ochraně cti příkladmo; spadají sem i výkony veřejného života, najmě politických stran a jejich činitelů.

(Rozh. ze dne 19. listopadu 1934, Zm I 168/34.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského jako kmetského soudu v Kutné Hoře ze dne 22. ledna 1934, pokud jím byl obžalovaný uznán vinným přečinem podle § 2 zákona ze dne 28. června 1933, čís. 108 Sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek a zprostil obžalovaného podle § 259 čís. 2 tr. ř. z obžaloby pro přečin podle § 2 cit. zák.

Důvody:

Právem vytýká obžalovaný i ve zmateční stížnosti i v přednesu při veřejném rodu rozsudku mylný výklad zákona s hlediska čís. 9 a) § 281 tr. ř., pokud soud nepostřehl, že šlo jen o kritiku fašistického lnutí, ovšem ostrou, avšak podle skutečných poměrů a určitých událostí, na něž se ve článku stručnými poznámkami o »Židenicích a Kobsinkovi« a »Gajdovi« naráží, věcnou, oprávněnou a proto podle odst. 1 § 6 zákona čís. 108/33 sb. z. a n. beztrestnou.

Již za platnosti tiskové novely čís. 124/23 sb. z. a n. zdůrazňovala judikatura zrušovacího soudu v četných rozhodnutích a v plné shodě s důvodovou zprávou k onomu zákonu, že tiskovým zákonem nemělo býti právo volné kritiky, pokud nevybočuje z mezí zákonem vytčených, omezováno, ani možnost takové kritiky potlačována, naopak že kritika, jako taková i v § 117 ústavní listiny zaručená, je nezbytnou složkou veřejného života, že přispívá k jeho očišťování, při čemž obzvláště veřejnému tisku připadá důležitý úkol, působiti na nejširší vrstvy obyvatelstva způsobem poučujícím a varujícím. Při tom byl v judikatuře nejvyššího soudu kladen důraz zejména i na přípustnost a nezbytnost kri-